

ЛЕСИК Анжеліка,

кандидатка педагогічних наук,
доцентка кафедри педагогіки,
декан факультету психолого-
педагогічної освіти та мистецтв,
Бердянський державний
педагогічний університет

СУЧАСНІ ІННОВАЦІЇ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ БЕЗПЕКИ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ: СТАН ТА РИЗИКИ

В умовах сьогодення безпека освітнього середовища є одним із пріоритетних напрямків діяльності Міністерства освіти і науки України та охоплює не лише фізичний, але й психологічний, емоційний та соціальний аспекти. Фізична безпека в ЗЗСО передбачає створення належних умов навчання, зокрема безпечну інфраструктуру, відповідне оснащення та інструментарій для заняття, а також заходи безпеки, що сприяють збереженню життя та здоров'я учнів в наслідок воєнних дій. Психологічна безпека вимагає від вчителя створення такого освітнього середовища, у якому здобувачі освіти зможуть почувати себе психологічно захищеними, не відчуватимуть тиску та загроз з боку інших учасників освітнього процесу. Емоційна безпека забезпечує учням можливість бути собою, проявляти свої почуття та емоції без страху осуду чи насмішок. Важливо, щоб в освітньому середовищі культивувалися розуміння, підтримка та взаємоповага, оскільки саме ці особистісні якості будуть сприяти розвитку життєвої стабільності та самоконтролю. Соціальна безпека передбачає відсутність прояву булінгу, дискримінації та соціального відчуження.

Впровадження Нової української школи зумовило появу інновацій в системі освіти, що передбачають оновлення методів, технологій та підходів до організації освітнього процесу. Модернізація освіти не

оминула й створення безпечного освітнього простору, відбулось започаткування нових технологій для моніторингу, управління ризиками, покращення комунікації, а також зміни в методах виховання та навчання.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати сучасні інновації в забезпеченні безпечного освітнього простору, визначити стан безпеки в освітніх закладах та можливі ризики.

Задля організації фізичної безпеки в ЗЗСО адміністрація освітнього закладу приділяє особливу увагу використанню якісних систем відеоспостереження з функцією нічного бачення, інтелектуальні системи розпізнавання обличчя та об'єктів, а також інтеграцію з мобільними додатками для дистанційного моніторингу. Це дає можливість персоналу закладів та охороні ефективніше контролювати безпеку на території ЗЗСО. Відеоаналітика також може аналізувати скупчення людей та їх поведінку, автоматично попереджати адміністрацію освітнього закладу про якісь загрози. Не менш важливим є контроль за системами оповіщення та аварійної сигналізації. У разі виникнення надзвичайної ситуації такі системи можуть надсилати сповіщення батькам, викладачам та учням, включаючи інструкції щодо безпечного виходу з приміщень. Новітні системи також здатні інтегруватися з міськими службами для швидкого реагування та евакуації у разі потреби.

Пріоритетним напрямком забезпечення фізичної безпеки в освітньому закладі є використання безконтактних датчиків та біометричних технологій. Системи контролю доступу на основі біометрії (відбитки пальців, розпізнавання обличчя) або безконтактних карток забезпечують персоналізований доступ до приміщень та обмежують вхід для сторонніх осіб. Це особливо актуально у великих освітніх закладах,

де потрібно контролювати вхід у різні приміщення (бібліотеки, спортзали, лабораторії). Такі технології не тільки підвищують рівень безпеки, а й допомагають у моніторингу відвідуваності та управлінському процесі. Однак наразі у державних закладах освіти така система ще нереалізована.

Організація психологічно та емоційно безпечного освітнього середовища передбачає тісну взаємодію усіх учасників освітнього процесу, однак головна роль надається соціальним педагогам та практичним психологам. Завдяки сучасним технологіям психологи та соціальні працівники можуть використовувати мобільні додатки для автоматизації оцінки емоційного стану учнів і офіційного надання допомоги. Платформи для анонімного спілкування та індивідуальної консультації зменшують бар'єри для дітей у зверненні за психологічною підтримкою. До того ж все більшої популярності набирають спеціалізовані тренінги, інтерактивні платформи, що сприяють боротьбі з булінгом.

Ще одним аспектом модернізації системи освіти є впровадження інклюзивного навчання. Інновації, що сприяють створенню рівних можливостей для здобуття освіти охоплюють не лише освітній простір: пандуси з датчиками, голосові інструкції, додатки для віддаленого керування освітою, але й змістовий компонент: використання віртуальної та доповненої реальності, ігрових та проєктних технологій, різноманітних форм і методів навчання, STEM-лабораторій тощо. Адаптовані навчальні матеріали та інтерактивні платформи для учнів з особливими освітніми потребами допомагають їм легше адаптуватися в освітньому середовищі. Наприклад, мобільні додатки з голосовими підказками та підтримкою жестової мови можуть значно полегшити процес здобуття освіти учням із порушеннями зору або слуху.

Інклюзивне середовище не лише підвищить ефективність навчання, а й допоможе створити безпечний простір для всіх учасників.

Впровадження новітніх технологій з метою організації безпечного освітнього середовища має й ряд проблем. Зокрема, необхідно постійно зберігати баланс між технологіями та людським фактором. Вони ефективно допомагають у відстеженні загроз, але не можуть повністю замінити людський контроль. Наприклад, реакція на емоційні сигнали учнів потребує особистого втручання вчителів та практичних психологів. Не менш важливими є етичні питання та конфіденційність. Активне використання системи відеоспостереження та аналітики може порушити права на приватність, а постійний контроль може посилити дискомфорт і відчуття контролю у дітей. Збільшення числа цифрових інструментів для організації безпеки призводить до зростання ризиків кіберзагроз. Хакерські атаки на бази даних або системи відеоспостереження можуть поставити під загрозу як фізичну безпеку учнів, так і конфіденційність їхніх даних.

Серед ризиків, пов'язаних з інноваціями в безпеці освітнього середовища, слід виокремити технічний аспект, адже інноваційні технології можуть породжувати проблеми з надійністю, наприклад, системи відеоспостереження можуть вийти з ладу, а платформи для зберігання даних стати ціллю для хакерів. Психологічні та соціальні ризики ґрунтуються на високому рівні автоматизації та технологізації, що може впливати на психоемоційний стан учнів, знижуючи рівень їхньої соціальної взаємодії. Аналіз даних про поведінку учнів для прогнозування деяких ризиків може порушити їхні права на конфіденційність. Важливо створити умови за яких такі технології використовуватимуться відповідно до прав дитини та не будуть обмежувати її свободу.

Отже, спираючись на аналіз стану безпеки в освітніх закладах можемо стверджувати, що інтеграція сучасних технологій дозволяє забезпечити високий рівень захисту для всіх учасників освітнього процесу. Однак для досягнення оптимального результату необхідно дотримуватися етичних та психологічних норм, зберігаючи баланс між автоматизацією та людською участю. У майбутньому освітні заклади будуть все більше впроваджувати превентивні заходи, спрямовані на створення культури безпеки, що включає фізичний, психологічний та соціальний захист.

Список використаних джерел

1. Канішевська Л. В., Лесик А. С. Форми і методи виховання безпечної поведінки майбутніх вчителів в умовах надзвичайних ситуацій. *Вісник науки і освіти*. № 3 (21). 2024. С. 765–774.
2. Лесик А. С., Коваль К. В. Управління безпекою освітнього процесу в умовах зміненої реальності. *International Forum: Problems and Scientific Solutions : Proceedings of the 13th International Scientific and Practical Conference (June 6-8, 2024, Melbourne, Australia)*. № 203. 2024. С. 150–152.
3. Лесик А. С., Попова О. І., Коваль К. В. Організація безпечного освітнього простору в початковій школі в умовах воєнного стану: тенденції та перспективи розвитку. *Перспективи та інновації науки*. № 6 (40). 2024. С. 245–253.
4. Про Безпеку: безпечна освітня екосистема громади: навчально-методичний посібник / за заг. ред. Н. Софій, А. Аносової. Київ : Центр інноваційної освіти «Про.Світ», 2023. 518 с.